

A HÍD HETVEN ÉVE*

BORI IMRE

Az irodalmunk életét évszázadokkal, s mi több: évezredekkel mérjük – egyik létezési formája, a folyóirat kérészéletű ahhoz képest, amit reprezentál, amit az irodalmi értékekből képvisel. Tudományos folyóiratok még megélik az évszázadot, a szépirodalmiak (a legjelentősebbek is) tündöklenek, azután eltűnnek az olvasók szeme elől – a pénztelenség éppúgy oka lehet ennek, mint az írói meghasonulás, emberi és politikai vonatkozásaiban, de elég a folyóirat megjelenését nevével garantáló író halála, hogy elveszzen joga a megjelenéshez. Máskor a háborúzás zárja utolsó évfolyamát, úgy írói csoportérdek (az átkos klikkérdék, amely a nemes szándékú szerkesztőket is elgáncsolja, hogy a folyóirat, mint az irodalmi élet kreálójá és közlönye azonban nem nagyja magát. Gombamódra ismételten felütik fejüket és esetleg új cím mögé rejtezve fennen lobogtatják programuk zászlaját. A magyar folyóiratok története a rövid élet története – Kazinczy Ferenc, Batsányi János, Barczafalvi Szabó Dávidé nemcsak arra példa, hogy nem adatott meg folyóiratuknak hosszú élete, de azt is, hogy a szerkesztőségi szobából szinte egyenes út vezetett a börtönbe, száműzetésbe. Nem mozgunk (. . .) írói ha a két Kármán József, Kisfaludy Károly, Petőfi Sándor, de Arany János nevére hivatkozunk, de gondoljunk arra, hogy a legnagyobb hatású folyóirat, a *Nyugat* is mindössze 33 évet élt!

* *Bori Imre utolsó, már a kórházi ágyon megfogalmazott gondolatai, nyilvánvalóan befejezetlen szöveg, amelyet az ünnepi Híd vezércikkének szánt.*

(. . .) ezért említem most e rövid életű nagyok mellett az előbb Szabadkán majd Újvidéken máig megjelenő *Hídat*, amely ez év május elején töltötte be megjelenésének hetvenedik évfordulóját, s nagy idő ez, ha levonjuk számadásunkat készítve a háborús éveket. Magyarázni nincs szándékomban most a hosszú folyóirat életének titkát, s talán csak megújulni képes természetére hivatkozom. A *Híd* hetvenéves történetének vezérfonalát, úgy látom, ez a meg-megújuló továbbélés adja. S amikor ezt itt vallom, a *Hídról* alkotott eddigi kép revízióját is hirdetem. Nincs módomban természetesen nyomról nyomra kísélni megújulásait, legtöbbször pozitív vonásokat, mutató jellegét. De a legmarkánsabbak mellett elidőzve előítéleteink revízióját szükségesnek tartom. Íme például a kezdetek időszaka, amely közel sem volt csupán havonta megjelenő programfüzet, a mozgalmi tevékenység segítője és orgánuma. Az is volt. Ám én azt hozom fel érvül, hogy a *Híd* az 1930-as évek derekán a magyar népies-falukutató mozgalom betűbe öntött megszólaltatója is. Két szempontból is: igen konzekvensen bírálta a magyar falukutatók könyvekbe öntözött gondolatait (emlékeztetni arra, hogy majd minden jelentős falukutató műből részlet jelent meg, ezt pedig méltatás kísért). Csak néhány példát, hogy kitessék a folyóiratnak éppen ez a karaktere a háború után, a háború előtti képviselői elhallgattak, mert a háború utáni mozgalmi tevékenységet akarták szolgálni. Valószínűleg ezzel az „öntudatos” magatartással akarták egyfelől hűségüket megmutatni, másfelől egyfajta kákán is csomót kereső (. . .) akartak minden új gondolatot, eretnek témát még csírájában elfojtani. A példa, ami erre bizonyosság, a Herceg János novellája körül támadt ideológiai zajlás. Természetesen utánzásáról volt szó – mind a jugoszláv irodalom, mind a szovjet és magyar kínálta a példákat.

A szerkesztő ekkor még pártfunkcionárius volt, s ezek sorát Ernyes György zárta le, háttérben pedig B. Szabó György sugallatai álltak.

Az úgynevezett áprilisi *Híd* volt a híradás és az anatómiát kiáltók között ott volt Gál László, Bogdánfi Sándor, Lőrinc Péter is. Bátorralan ajtónyitás volt még ez, a *Híd* áprilisi számában jelentkező fiatalok egy kisebbik hányada immár klasszikusa irodalmunknak. Mi után kellett kutatni – ez a feladat várt mind Majtényi Mihályra, mind Herceg Jánosra, s a változás nagyobb sebességre Major Nándor főszerkesztősége alatt

váltott – egyszerre nyitott a magyar irodalom és az akkor már modern világirodalom jelenségeire.

Magyarországon megjelent akkori folyóiratok, az irodalom nagyjai alkotta művekről írott kritikák, a szovjet avantgárd létéről hírt adó közlemények és a hazai írók írói nekibuzdulásai is egy volt. Major Nándor programja már irodalmi program is!

A HÍD FŐSZERKESZTŐI

Lévay Endre (1934/1–1936/5)
Simokovich Rókus (1936/6–12)
Mayer Ottmár (1937/1–1940/12)
Steinfeld Sándor (1945/1–2–1948/12)
Olajos Mihály (1949/1–1950/12)
Ernyes György (1951/1–3)
Majtényi Mihály (1951/4–1955/9–10)
Herceg János (1955/11–12–1957/5)
Major Nándor (1957/6–1962/12)
Pap József (1963/1–1964/12)
Ács Károly (1965/1–1975/12)
Bányai János (1976/1–1984/6)
Bori Imre (1984/7–2004/5–6)

Lejegyezte: BORI Mária

*„Gyakran jut eszembe Péterfy Jenő kijelentése: Mindenki, aki magyar-
nak született s így akarva, nem akarva vállalja szenvedésünket, kárpótlást
kap azáltal, hogy Arany Jánost eredetiben olvashatja.”*

Kosztolányi Dezső